

Let op: Alleen gesproken woord geldt!

Boodschappen voor Chicago

Dames en heren,

**Allereerst dank aan de
Atlantische Commissie voor de
gelegenheid om hier te spreken.**

**Uw Commissie staat sinds jaar
en dag op de bres voor de
Atlantische samenwerking.**

Dat is goed werk.

**Over de oceaan blijven wij
vanuit Europa politiek en
militair verbonden met de
Verenigde Staten en met
Canada.**

We delen waarden.

We delen idealen.

**We delen
verantwoordelijkheden.**

We voelen ons thuis bij elkaar.

**Gaat u door met uw belangrijke
werk.**

**Dat is de eerste boodschap die
ik hier vandaag wil afgeven.**

**Na de oorlog waren wij
vanzelfsprekende
wapenbroeders, met een vijand,
net verslagen, en met een
nieuwe bedreiging die zo
mogelijk nog erger leek. Nu,
driekwart eeuw verder, zijn
vrede en welvaart in ons deel
van de wereld een gegeven,
bijna vanzelfsprekend.**

**De formule van ons
bondgenootschap, de NAVO,
heeft gewerkt.**

**En wat een rente hebben we
genoten!**

**In dat verband noem ik
natuurlijk ook de Europese
Unie. Toen, voorzichtig
begonnen met de zes, nu met
bijna 30 landen ook al een
gegeven, bijna vanzelfsprekend.
Wat een rente hebben we ook
daar van genoten.**

**Twee keer een sterke en
afschuwelijke vijand verslagen.**

**De eerste keer waren we
aangevallen en geteisterd en
vochten wij terug. Sterker en
vastberadener, gedreven door
idealen van vrijheid en recht.**

**De tweede keer voorkwamen wij
het gevecht op het Europese
vasteland. Weer omdat we
sterker en vastberadener waren,
wederom gedreven door idealen
van vrijheid en recht.**

**In die drie kwart eeuw is de
wereld fundamenteel veranderd.**

Aan alle kanten.

**De directe bedreigingen van
toen zijn er nu niet meer. Vrede
en welvaart zijn veel breder
gespreid, hoewel nog niet voor
iedereen bereikbaar.**

**Gevaarlijke gewelddmiddelen
zijn ook breder gespreid.**

De vijand is niet meer in de eerste plaats een machtig systeem, maar veeleer door emotie gedreven kleinere entiteiten, zoals etnische groepen, fundamentalisten of ordinaire criminaliteit.

Asymmetrisch noemen we dat tegenwoordig. Klein, maar niettemin potentieel ontwrichtend en levensbedreigend.

En wijzelf. We zijn nog steeds sterk. Maar de voortdurende welvaart heeft de conditie wel wat aangetast. Niet alleen aan de basis, ook aan de top.

**De kredietcrisis was betonrot
van binnenuit.**

**Deze heeft onze samenleving
een grotere slag toegebracht
dan eigentijdse vijandelijke
buitenstaanders tot nu toe ooit
gelukt is.**

Schade aan de economie.

**Schade aan de
werkgelegenheid.**

**Schade aan de
overheidsfinanciën.**

**Dus ook schade aan de
veiligheid.**

Op Defensie wordt in de meeste landen van het Atlantisch Bondgenootschap zwaar bezuinigd voor een probleem dat Defensie niet heeft veroorzaakt.

De kredietcrisis liet zien dat de waarde van maatschappelijke verantwoordelijkheid diep weggestopt was achter eigenbelang, de waarde bescheidenheid lag verpletterd onder zelfoverschatting en de waarde solidariteit onder hebzucht.

**We zijn nog steeds vooral
technisch de schade aan het
herstellen, maar zo gedecideerd
als communisme, fascisme en
moslimextremisme werden
veroordeeld is nog niet gebeurd
met de arrogantie die tot diep
op de Beurs en in de financiële
wereld bleek te zijn
doorgedrongen.**

**Aanhoudende welvaart en vrede
hebben ook gemakzucht
gebracht in politiek en
samenleving. We willen nog
steeds kampioen zijn, maar op
bestelling en zonder er zelf al te
veel aan te hoeven doen.**

**De welvaart bracht bovendien
andere prioriteiten, zoals welzijn
en zorg. Prachtige doelen, maar
geleidelijk steeds meer
concurrerend met kerntaken
van de overheid, waar externe
veiligheid zeker ook toe
behoort. Ik kom daar zo nog op
terug.**

Ja, het Atlantisch

**Bondgenootschap is er nog en
we betalen heus wel contributie.**

**Telkens een beetje minder, want
het gaat toch wel goed. De**

**Europese Unie is er, jazerker,
maar waar is het**

samensmeltend idealisme?

Gaan we er nog echt voor? Zijn we ook morgen nog steeds onverslaanbaar, ja zelfs onkwetsbaar?

In Chicago is er volgende week een algemene ledenvergadering van onze club. Topniveau. Niet alleen generaals, topdiplomaten en vakministers, maar ook staatshoofden en regeringsleiders. Allemaal met de grote vragen: hoe vanzelfsprekend is onze veiligheid, waar staan we en hoe gaan we verder.

Wat mij betreft wil ik daar en hier in ieder geval voor drie thema's dringend aandacht vragen.

Eén: de zwaarmacht als exclusief recht van de overheid.

Twee: Hoe brengen en houden wij samen die zwaarmacht in topvorm.

Drie: hoe bezielen en verduurzamen wij onze samenwerking.

Dames en heren,

**De zwaarmacht, thema 1. Het
is wezenlijk voor een
democratische rechtstaat dat
geweld enkel en alleen mag
worden ingezet op basis van de
rechtsregels en onder
democratische controle, dus
door de bij die democratische
rechtstaat behorende overheid.**

**Dat beschut de inwoners en
beschermt tegen willekeur en
tegen het recht van de sterkste.**

**De afgelopen eeuwen is en
wordt met vallen en opstaan
gewerkt aan dit bestel,
aanvankelijk nationaal, allengs
internationaal en in onze jaren
zelfs globaal, wereldwijd. Dat
vraagt voortdurend om
aandacht en zorgvuldig
onderhoud. Het gaat zeker niet
vanzelf.**

**Vanwege grote financiële
belangen en snelle bediening
wordt er internationaal door
overheden steeds meer
geweldsbevoegdheid
uitbesteed, gesourced, zoals we
tegenwoordig zeggen.**

Of particulier ingekocht.

**We zien het in crisisgebieden,
waar de Black Waters van deze
tijd actief zijn.**

**We zien het bij de piraterij, waar
steeds meer overheden de
reders toestaan om hun
schepen particulier te laten
beveiligen, ook met zo nodig
gebruik van geweld.**

**Heeft de overheid dan zelf geen
mensen en middelen meer
daarvoor?**

**Particuliere bedrijven kosten
toch ook geld?**

De overheid van een democratische rechtstaat zal steeds inzet van geweld zo veel mogelijk willen beperken en proportioneel willen laten zijn.

De wet en de democratische controle helpen daarbij. De overheid heeft geen belang bij omzet en ruikt geen handel bij onveiligheid. Private ondernemingen juist wel. Zij beschermen, zeker. Vaak ook heel professioneel. Maar hoe meer ellende, hoe meer omzet. Dat is een uiterst verraderlijk en verleidelijk dilemma!

Inzet van Defensie biedt de reders niet alleen de beste kwaliteit bescherming, maar ook rechtsbescherming aan kapitein en bemanning. Waarom dan toch die druk om privaat te gaan?

Dat ligt zeker ook aan de overheid. De reacties zijn vaak traag, bureaucratisch en stipulerend. Het is een reden waarom er niet meer onmiddellijk en positief aan militaire inzet wordt gedacht als piraten onze koopvaardij bedreigen.

Wat laat de defensiecapaciteit van veel landen toch een ongelooflijke kans liggen om zijn waarde naar bedrijfsleven en publiek aan te tonen. Wat zijn overheden dan niet vreselijk met zichzelf en hun procedures bezig als ze niet zien met welke urgente problemen internationaal opererende burgers en bedrijven worden geconfronteerd.

Jazeker, er was wel reactie.

Onder de missienamen Ocean

Shield en Atalanta patrouilleren

NAVO en EU....

**....en ook andere landen met
scheepvaartbelangen, oostelijk
van Afrika. Er werd en wordt
intensief gepatrouilleerd. Dat
helpt wel degelijk. Maar nog
steeds niet genoeg. Met de
reders zijn tal van maatregelen
voor zelfbescherming
afgesproken, zoals
konvoovaren, een citadel aan
boord hebben waar de
bemanning bij entering zich
terug kan trekken en van
waaruit het schip bestuurd kan
worden en het contact met de
buitenwereld behouden kan
blijven.**

Afspraken over vaarroutes.

Maar de dreiging werd alleen maar groter, ook al omdat het operatiegebied van de piraten steeds groter werd.

Op Nederlands initiatief werd daarom preventief optreden toegevoegd. De EU heeft zijn mandaat al aangepast. Nu de NAVO nog. Maar het was en is niet voldoende. Daarom varen er nu steeds meer Nederlandse mariniers mee op onder Koninkrijksvlag varende schepen en zeetransporten.

Nederland neemt de belangen van de reders en de vrees van de bemanningen serieus. Zo neemt de overheid zijn kerntaak en monopolie van zwaarmacht serieus. We leveren.

Inmiddels maken we aantoonbaar vorderingen in de strijd tegen de piraterij. Het aantal gekaapte schepen en het aantal gijzelaars neemt af.

Intussen jagen we ook op het geld dat de criminele organisaties achter de piraten verdienen.

Dames en heren, dit is nu een modern voorbeeld van een asymmetrische bedreiging, waartegen de overheid front maakt met een juiste cocktail van de middelen die de overheid ten dienste staan: Defensie, Justitie, internationale diplomatie en ook ontwikkelingssamenwerking. Want Nederland helpt ook mee aan de ontwikkeling van die landen die een zodanig zwakke structuur kennen dat piraterij er een voedingsbodem vindt.

**Failed States produceren
veelkoppige monsters, die hun
schade aanrichten bij de eigen
bevolking, maar ook daarbuiten.**

**Door alert en overtuigend te
reageren laat een moderne
overheid aan zijn burgers en
aan zijn bedrijfsleven zien dat
het al die belangen adequaat en
zorgvuldig beschermt. Zo bouwt
de overheid aan het vertrouwen
dat de samenleving in zijn
overheid kan en wil hebben.**

Dames en heren.

Meent u nu niet dat privatisering van geweld alleen voorkomt bij de bescherming tegen piraten.

De Verenigde Naties heeft vorig jaar in een rapport beschreven

dat de inzet van huurlingen

door regeringen, door

commerciële instellingen en

door opstandige groepen

wereldwijd alarmerend

toeneemt. Steeds meer wapens

vinden hun weg op de wereld.

Steeds meer mensen vinden

een weg naar die wapens.

In de Strategische Monitor 2012 komt het Instituut Clingendael tot de conclusie dat het internationale systeem zich naar een onzekerder situatie heeft bewogen en beweegt. Het risico van onveiligheid is toegenomen.

Volgens dat rapport, getiteld Continuïteit en Onzekerheid in een veranderende Wereld, moet rekening worden gehouden met een groeiend aantal indirecte risico's. Een aanval op het NAVO grondgebied kan niet worden uitgesloten.

**Ook de bedreiging met
cybermiddelen, de onzekere
energievoorziening en de
kwetsbaarheid van logistieke
lijnen naar onze landen zijn een
groeierende zorg voor de
toekomst. Inmiddels komt daar
ook nog de haperende
economie bij, met alle
verstoringen en onrust van
dien. De democratische
rechtstaat moet in onze jaren
klaarwakker zijn, 24/7.
Klaarwakker en paraat. Onze
belangen zijn wereldwijd.**

De bedreigingen daarvan zijn dus ook wereldwijd. Er is heel veel werk aan de winkel.

Want nog een verwijzing.

Harvardprofessor Steven Pinker in zijn boek *Why Violence Has Declined*, aangetoond dat juist het staatsmonopolie op geweld heeft geleid tot afname van het geweld in de wereld. Pinker noemt dat het echte *Pacification Process*.

Zeker, de zwaarmacht is kostbaar. Maar het verlies van veiligheid is onbetaalbaar.

En toch bezuinigen de westerse landen stevig op Defensie. Heel stevig. Omdat we denken dat het minder kan. Omdat we denken dat veiligheid vanzelfsprekend is. Maar vooral, en ik hintte er in het begin al op, omdat we het geld voor andere dingen nodig denken te hebben. Nederland geeft per jaar ongeveer 7,5 miljard euro uit aan Defensie. Aan zorg is dat ruim 60 miljard. Acht keer zo veel. Maar over vier jaar hebben we een miljard afgedaan van Defensie en heeft de zorg er ruim 15 miljard bij.

Dan is de verhouding 1 op 10. In vier jaar tijd voegen we in Nederland in geld twee keer onze complete krijgsmacht toe aan de zorg.

Gevechtsvliegtuigen, helikopters, fregatten, houwitsers, kazernes plus alle militairen en alle gepensioneerde militairen en dat twee keer. Ongelooflijk.

Maar dat is niet alles. Over vier jaar vinden nog steeds heel veel mensen dat er bij de zorg niets af kan, alleen maar bij, en bij Defensie nog meer af.

**Politieke partijen zullen dat
signaal in regering en
volksvertegenwoordiging ook
laten horen. Griekenland is het
grote teken aan de wand wat er
gebeurt als de leidinggevende
voorhoede van een land zijn
bevolking niet met de
werkelijkheid durft te
confronteren en noodzakelijke
keuzes uit de weg gaat uit angst
voor electoraal verlies.
Uiteindelijk zijn dan de
verontruste burgers nog
slechter af.**

De Nederlandse politiek en de Nederlandse kiezer zijn misschien een slag nuchterder en verstandiger, getuige ook het Lenteakkoord, maar het ijs waarop wordt geschaatst is werkelijk heel dun. Alleen al de dynamiek van onze overheidsuitgaven dwingt tot een vast sturende hand.

Intussen moet Defensie wel heel nadrukkelijk zijn waarde weer aan de orde stellen. Vooral gaat het dan om snel en adequaat optreden als de veiligheid of onze belangen direct bedreigd worden.

**Laten zien dat een oplossing via
Defensie in elk opzicht beter en
completer is dan op de markt
gekochte gevechtskracht.**

Thema 1 was de zwaarmacht.

**Mijn conclusie is: we moeten er
zijn als burgers en bedrijven**

ons nodig hebben. Snel,

inventief, ondernemend, alert, in

topconditie en in de juiste

context van de rechtstaat. Als

de samenleving wil sourcen,

dan leg ik de schuld niet bij

opportunistische politiek of bij

een goed georganiseerde lobby.

Dan zijn wij gewoon niet goed

genoeg. Punt.

**Thema 2 gaat over
samenwerking.**

**Smart Defensie wordt dat
genoemd in NAVO jargon en in
Chicago komen er een
imposante waslijst aan de orde
met samenwerkingsvoorstellen.**

**O zeker, er gebeurde al heel
veel, maar een vergelijking
tussen de budgettaire middelen
in verhouding tot de slagkracht
tussen Europa en de VS leert
dat het nog heel erg veel beter
kan. Heel goed dat het nu
gebeurt en eigenlijk had de
NAVO al veel eerder meters
moeten maken op dit vlak.**

Pas de bezuinigingen zijn er toe gaan dwingen en daarmee hebben ze toch iets goeds gebracht.

Samenwerken is veel waardevoller dan alleen het budgettaire voordeel.

Het verhoogt de slagkracht.

Maar nog belangrijker: het vergroot de verbondenheid.

Dat is niet alleen goed voor de cohesie binnen de NAVO, maar ook goed voor het politiek en maatschappelijk draagvlak.

Samenwerken doe je namelijk wel vrijwillig, maar het is niet vrijblijvend. Het veronderstelt meer dan alleen samen investeren en samen oefenen. Het veronderstelt bovendien investeren in elkaar. Rekening houden met elkaar. Op elkaar kunnen rekenen als het er op aan komt. Je oefent niet samen om, als puntje bij paaltje komt, niet samen op te treden.

Tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren, schreef Willem Elschot. Dat is hier dus ook.

**In de praktijk brengen van
samenwerken heeft heel wat
voeten in de aarde. Plannen
maken. Partners vinden. Maar
dan begint het pas. Systemen
op elkaar afstemmen. Agenda's.
Specificaties.**

**Oefenprogramma's. Elkaars
eigenaardigheden leren kennen
en waarderen. Regels op elkaar
afstemmen. Het belangrijkste,
als het er op aan komt: de
soevereiniteit.**

**Bij inzet van militaire middelen
zal elk land zijn soevereiniteit
willen beleven. Dat lijkt een
belangrijke hobbel.**

**Toch is dat niet waar. Want
werkelijk intensieve
samenwerking impliceert ook
dat je samen naar inzet
toegroeit. Daarom veronderstelt
intensieve samenwerking niet
alleen intensief contact op
militair niveau, maar zeker ook
op politiek niveau. Niet alleen
van ministers, maar juist ook
van
volksvertegenwoordigingen.
Goede samenwerking zal dan
ook doen blijken dat
opvattingen en visies naar
elkaar toegroeien....**

.... en misschien meestal reeds samen worden gedeeld. Zo wordt draagvlak bereikt als het er op aan komt. Geen bespiegelingen van achter het bureau, maar praktische verbondenheid die tot snelle besluitvorming kan leiden als het er op aan komt.

Libië heeft laten zien dat Europa snel kan beslissen tot inzet, maar ook dat we er samen nog lang niet zijn. Daarvoor was de uitkomst van de besluitvorming tot inzet te verschillend.

Daarom is het van belang dat ook dit facet van de Libië-missie goed worden geanalyseerd en geëvolueerd.

Tegelijk komen door samenwerking de defensie uitgaven in een breder perspectief te staan. De NAVO vormt een hecht bondgenootschap, zeggen we tegen elkaar. Maar elk land, ook Nederland, heeft bij het invullen van de bezuinigingen alleen maar naar binnen gekeken, niet over de grenzen, niet wat andere landen deden of wilden...

....niet naar ontwikkelingen in het dreigingsbeeld of de veiligheid. Nee, naar de eigen rijksbegroting. Politieke partijen houden vooral rekening met hun eigen wensen als ze hun programs schrijven. Een regeerakkoord is op de binnenlandse politiek gericht. En ja, ook ik. Toen bij ons op Defensie de ombuigingsvoorstellen over tafel gingen heb ook ik niet eerst gebeld met mijn Duitse of Belgische collega's. Zij mij trouwens ook niet.

**Natuurlijk, we vertellen het
elkaar wel, maar na afloop.**

**Zo werk je niet echt samen. Zo
bepaal je binnenslands je inzet
en ga je daarna passen en
meten. Die volgorde moet ook
andersom worden afgelopen.**

**En dan zal ook veel
zichtbaarder en voelbaarder
worden welke waarde elk land
ten opzichte van elkaar vervult
en ten opzichte van de NAVO in
totaal bij het opbouwen van
onze krijgsmacht.**

**Ik begrijp best dat
regeerakkoorden nog moeilijker
worden als er eerst
buitenlandse consultaties aan
vooraf moeten gaan. Daar pleit
ik ook niet voor. Maar wel voor
een veel duidelijker bewustzijn,
awareness heet dat
tegenwoordig, dat geen enkel
land alleen zijn bonen kan
doppen. Dat we internationaal
modulair zijn verbonden en zo
samen een gemeenschap
maken.**

**In 1949 konden we allemaal nog
zeggen dat we aparte staten
waren.**

**In 1948 hadden we nog
onderlinge grenzen, zwaar
bewaakt, met niemandsland
daartussen. Nu is de grens een
bordje. Burgers en bedrijven
stoppen niet meer bij
Wuustwezel of bij Maastricht.
We hebben zelfs één munt.
Onze landen zijn vergroeid
geraakt. Dat ontvlecht je echt
niet meer. Ja, ten koste van
alles wat is opgebouwd, onze
welvaart voorop. Nee, we zijn
echt in elkaar gegroeid. Dan is
het toch niet meer dan logisch
dat je je daarvan telkens
rekenschap geeft?**

**Onze landen zijn natuurlijk
soeverein. Maar Nederland kan
in zijn eentje de wereld niet
verbeteren en ook niet veiliger
maken. Sterker nog, het is
werkelijk al lang niet meer bij
machte om in zijn eentje zijn
grondgebied te verdedigen.**

**Zie bijvoorbeeld de constatering
van de Algemene Rekenkamer
over de gewenste inzetbaarheid
van onze F-16's en 'het gebrek
aan evenwicht met de feitelijke
mogelijkheden'. We hebben er
volgens de Rekenkamer te
weinig en bovendien zijn ze
bijna 'op'.**

**Steeds opnieuw pleisters
plakken is duur en bovendien
ook eens eindig.**

**Artikel 5 van de NAVO heeft de
wederzijdsheid van stond af aan
vastgelegd. Sinds 1949 is de
wederzijdse vervlechting alleen
maar verder toegenomen. Als
Nederland de f 35 koopt dan
koopt Nederland niet alleen
nieuwe vliegtuigen voor zijn
Koninklijke Luchtmacht. Dan
dient zich ook de mogelijkheid
aan om samen met Noorwegen,
België en Denemarken tot een
gezamenlijke luchtvloot te
komen.**

**Wereldwijd inzetbaar, maar ook
een gezamenlijke inspanning
voor de verdediging van ons
gezamenlijke grondgebied. Dat
is toch een geweldige
toegevoegde waarde?**

**Fantaseren over het afzien van
een dergelijke investering lijkt
best veel geld op te leveren.**

**Maar eigenlijk zeggen we dan
tegen de landen om ons heen:
knappen jullie het ook voor ons
op? Niet alleen thuis, maar ook
waar we elders nodig zijn?**

Als onze soldaten ergens moeten vechten en in de problemen komen, beschermen jullie ze dan? Want wij vinden dat te duur. Of het nu de F 35 is of een andere wezenlijke investering in het totale framework van de NAVO: ons land heeft echt niet meer de vrijheid om zich daaraan te onttrekken.

Dit soort zware investeringen wordt nu in de nationale politiek veel te veel gezien als een afweging voor binnenlandse politiek. Dat is het niet.

**Ons lidmaatschap van het
bondgenootschap is vrijwillig,
maar niet vrijblijvend. Het
verplicht tot het leveren van een
eerlijk aandeel, een fair share,
gebaseerd op de rangorde van
dat land in de internationale
gemeenschap, zowel in politiek
als in zakelijk opzicht. Wie
gratis mee wil liften op de
inspanningen van anderen zal
de tafel ook bij andere belangen
leeg vinden.**

**Dat besef moet in onze zo
boeiende internationale wereld
in elk land nog behoorlijk
groeien, ook in Nederland.**

**Verdergaande fundamentele
ombuigingen op Defensie
trekken daarom niet alleen een
onmogelijke en
onverantwoordelijke wissel op
een reeds zwaar beproefde
organisatie, maar geven
internationaal het signaal af van
onbetrouwbaarheid en
desinteresse in de belangen van
anderen.**

**Dat is penny wise, pound
foolish.**

**Het is het schieten in de eigen
voet.**

**Het is alsof je in een wereld vol
fantastische mogelijkheden om
samen met andere mensen te
komen tot een werkelijke
wereldgemeenschap, stom in
een hoekje gaat zitten.**

**Als je dat als kind doet, wil
niemand meer met je spelen.**

**Als je dat als land doet, zet je
jezelf net zo hard buitenspel.**

**Omgekeerd geeft een groeiend
internationaal bewustzijn
duurzaamheid aan de
inspanningen voor Defensie.**

**Deze worden dan veel
vanzelfsprekender vanuit zijn
internationale context begrepen
en verdedigd. Daar heb je dan
echt geen formele normen voor
nodig. Dat doe je gewoon.**

**Daarmee kom ik op thema 3, de
bezieling.**

**Want de conclusie van thema 2
luidt dat samenwerking veel
meer heeft te bieden dan
besparingen. Het verbindt en
motiveert en het geeft Defensie
–onze veiligheid- duurzaamheid
in de zin dat inspanningen veel
logischer worden geplaatst...**

**... in een breder en dieper
perspectief, met andere landen
en langjarig.**

**Ik heb al eerder opgemerkt dat
samenwerking het best kan
geschieden met partners die
mentaal, politiek en ook
geografisch dichtbij zijn.**

**Natuurlijk binnen de grote
NAVO, maar opgebouwd van
onderaf.**

**Drie kwart eeuw na oorlog en
wederopbouw en al weer bijna
een kwart eeuw na het
wegzakken van het IJzeren
Gordijn...**

... is de Schwung er een beetje uit bij de grotere internationale lichamen.

Komend uit het contrast met geweld en ontrechting werden zij opgebouwd en gedragen met veel idealisme en elan. Maar naarmate de instituties bureaucratiseerden en de grote bedreigingen leken weg te vallen is er sleet gekomen in de publieke appreciatie. De resultaten van de samenwerking worden als vanzelfsprekend ervaren.

De samenwerking wordt gezien als knellend, van bovenaf en ver van het bed van de mensen.

Ook de politieke partijen worden daar steeds meer mee geconfronteerd.

Het is daarom tijd voor een nieuw elan.

Dat gaan we niet vinden door allerlei bedreigingen te formuleren en zwarte horizonnen te schilderen.

Natuurlijk, als er morgen iets vreselijks gebeurt, is iedereen maar wat blij met de NAVO.

Kunnen en willen we daar op wachten? Dat gaan we ook niet vinden door betere voorlichting. Alsof de mensen het allemaal niet begrijpen. Dat leidt tot nog meer afstand en onbegrip, omdat de burger zich dan geschoffeerd voelt. Ook niet door van bovenaf met allerlei nieuwe regels en voorschriften te komen. Dat bevestigt alleen maar het bureaucratische element.

Nee, instituties als de NAVO benaderen in vreedstijd alleen dan de harten van zijn burgers...

**... als het resultaat door de
burgers kan worden
waargenomen en gewaardeerd.**

**Kleinschaligheid is daar een
belangrijk element bij.**

**Intensieve samenwerking met
de Belgen vinden de meeste
Nederlanders niet alleen
logisch, maar ook best prettig.**

Het is vertrouwd.

**Een hechte band met de
Duitsers zal weinig op bezwaar
stuiten.**

**We kunnen elkaar tegenwoordig
overal goed vinden.**

**Daarom is samenwerking nodig,
maar samenwerking van
onderaf en met een zekere
ontspannenheid. Het moet
organisch zijn. Logisch. Bij
elkaar passend. Prettig. De
NAVO kan uitstekend fungeren
als makelaar en doet dat
trouwens ook al. Ook de EU ziet
steeds beter dat motiveren en
maken een duurzamer
resultaat geeft dan
besluitvorming met
compromissen die vaak ervaren
worden als knellend en weinig
adequaat.**

**De route naar meer
verbondenheid gaat niet
bovenlangs, maar van onderaf.
Niet meteen juridisch
uitgewerkte contracten, maar
investeren in elkaars hearts and
minds. In verhouding
kleinschalig, maar daardoor
enthousiast, uitstralend en
uitnodigend. Toen ik mijn
handtekening zette onder een
wilsverklaring samen met mijn
collega's uit België en
Luxemburg, dacht ik: ja, hier
gaan we enthousiast over
vertellen.**

Ik hoop dat we volgend jaar samen een grote militaire oefening kunnen doen, waarbij onze drie grondgebieden betrokken zijn. Als je in Münster komt bij het commando van het Nederlands Duitse legercorps dan denk je: hier hoor ik thuis, maar zij ook.

Toen ik laatste vergaderde met een aantal noordelijke landen van de NAVO zei mijn collega Philip Hammond na afloop tegen me: “I feel at home here”. Samen met kleine groepjes zijn wij elementen van het grote bondgenootschap.

**Ja, een internationale
organisatie zal altijd veel
bureaucratie, regels en
complexiteiten hebben.**

**Fantastisch dat we allemaal
leren onze eigen kamertjes
daarin te vinden, waar we wat
meer eigen sfeer kunnen
aanbrengen. Dat is ook voor
Chicago van belang.**

**Think global, act local. Een
oude waarheid, soms wat te
veel uit het oog verloren.**

Dames en heren. Drie kwart eeuw na de oorlog begint de NAVO aan een belangrijk nieuw hoofdstuk in zijn bestaan. Ik vind het een voorrecht en een eer mee te mogen bouwen aan een voortreffelijk veiligheidsinstrument voor Nederland en voor zijn bondgenoten voor de volgende kwart eeuw. De combinatie van de drie thema's die ik hier presenteerde zullen, hoop ik, zeer behulpzaam zijn. De zwaarmacht bij de overheid, maar dan er wel zijn als ze je nodig hebben.

**Samenwerken om de nationale
defensie inspanning
vanzelfsprekender en
duurzamer te maken en via
samenwerking van onderop
vertrouwdheid en
betrokkenheid te bevorderen.**

**Met groot engagement zal ik
strijden voor de veiligheid van
morgen. Intussen niet
vergetend dat er thuis nog een
enorme ombuigingsklus te
klaren is. Onze militairen staan
steeds klaar voor ons. Vandaag
breng ik een saluut aan hen.**

-0-0-0-